

פירוש הרשב"ם

[שבת לד:]: רש"י סוד"ה ראה שני בין השמשות ומליקת חולין נבילה. תוספ' וכתיב כל נבילה וטריפה לא יאכלו הכהנים. ועל ספק מליקה נאמר המקרא¹), דלא הותרה מספק. ואע"פ שאין הכהנים אוכלים, מגינה היא על הבעלים עד שיוודע הספק. דומיא דאשם תלוי. אלא שזה נאכל וזו אינה נאכלת. ואין אכילתה מעכבת מלהגן עליו. דהבאתה להגן היא, ולא לכפרה, שהרי ספק הוא לקרבן ודאי:

[סט:]: חידוש. חידש רבינו שמואל. והא דאמרין הא מני מונבו היא. ופירש רבינו זקני²), אבל רבנן דפליגי עליה דמונבו סברי להו כר' ישמעאל דאמר במסכת שבועות אינו חייב אלא על העתיד לבא. וקשיא לי³) על פירוש זה דהא בר פלוגתיה דמונבו היינו ר"ע [לעיל סח:], ור"ע איהו בר פלוגתיה דר' ישמעאל בשבועות, כדתניא [שבועות כו.] אין לי אלא להבא לשעבר מנין ת"ל לכל אשר יבטא האדם [בשבועה] דברי ר"ע, ר' ישמעאל אומר כול'.

העבודה, אין תירוץ לקושיא זו! ואפילו בלא קושיא [זו] לא יתכן לפרש כן, שבשביל שאין אנו יודעין לפרש במה יהא שוגג לרבנן, מאחר דשגגת קרבן לאו שמה שגגה, לא נכון לדחוק ולומר שלא חייב הכתוב בשעבר, דהא ר' [עקיבא] אמר לכל אשר יבטא ואפילו לשעבר. ומוטב הוה להו למימר הכא גזירת הכתוב דשגגת קרבן שמה שגגה גבי לשעבר, אבל להבא צריך לשוגג בלאו שבה.

ברם כן צריך לפרש⁴) לפי הקושיא שהוקשה לאב"י, דאמר לרבנן דפליגי אמונבו בעינן שישגוג בלאו שבה, ואפילו בשבועת ביטוי לשעבר. ואי משום האדם בשבועה דבעינן שיהא דעתו עליו בשעת שבועה, הרי דעתו מיושבת עליו בעינין זה, והכא במי שאמר "יודע אני שאני נשבע לשקר שהרי אכלתי ואני נשבע שלא אכלתי אבל איני יודע אם יש בה לאו אם לאו". אבל סבור שיהא בה איסור עשה⁵). וכזה אדם בשבועה קרינא ביה, דאע"ג דאינו בקי בפסוקים, אדם בשבועה הוא. דכיון דלרבנן [דסברין] שגגת קרבן לאו שמה שגגה, על כרחך צריך שיהא שוגג בלאו. והא קמ"ל הברייא דנקט האי לישנא, דאפילו שגגת קרבן שמה שגגה. אבל הוא הדין שתהא מודה דבהאי ענינא יהא חייב.

והכי מוכח בשבועות⁶) דהאדם בשבועה לא בא למעט אלא מי שסבור בשעת שבועתו שבאמת נשבע, כגון תלמידיה דרב דמר אמר הכי אמר מר בשבועה ומר אמר איפכא ואמרין דשניהן פטורין דאנוסין היו מהאדם בשבועה, לאפוקי שהוא שכח מה שאמר לו רב. אבל הנשבע ויודע שמשקר ושגג בלאו, האדם בשבועה

הערות לפירוש הרשב"ם שבת

- 1) במנחות מה. דריש ליה לענין מליקת ודאי. (2) רש"י ד"ה הא מני. (3) בתוד"ה הא כתבו שכן הקשה ה"ר אליעזר לרבנו שמואל. ונראה שצריך להגיה כאן "וקשיא לך. (4) פירוש זה מובא בשם רבנו בתוד"ה הא (5) שבועות כו. (6) כריתות כב.

קרינא ביה וחייב. (וקי"ל) [וקאמר] הא מני מונכו היא, דאי אליבא דרבנן, הכי הול"ל איזוהי שגגת שבועת ביטוי לשעבר "אמר אני יודע ששבועה זו היא שקר אבל אני יודע אם חייבין עליה לאו. [כך מצאתי] בפירושים של ר' אליקים: [עא:] למ"ד במסכת כריתות בפרק דם שחיטה^ה) [כריתות כב:] אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה לענין ספק, כגון שהיו לפניו שתי חתיכות אחת של חולין ואחת של הקדש ואינו יודע איזו מהן אכל, ר"ע אומר יביא אשם תלוי מספק, ולכשיודע לו דשל הקדש היתה יביא קרן מעילה וחומש ואשם ודאי על שנודע לו עתה שהוא ודאי קודש אכל. א"ל ר' טרפון מה לזה מביא שני אשמות אחד מספק ואחד לכשיודע, אלא יביא מעילה וחומש ואשם ומתנה אם בוודאי מעלתי, כלומר אם בוודאי אני לידע דשל הקדש אכלתי הרי זו מעילה וחומש, ואשם זה יהיה לשם אשם ודאי. ואם ספק מעילה, שאין עתיד ספיקי להודוע לי, יהא אשם זה אשם תלוי, ומעילה וחומש יהיו לנדבה. אבל לענין שאר איסורין, כגון חלב ודם, שחייבין על היוודען חטאת ועל ספיקן אשם תלוי, כולן בין לר' עקיבא בין לר' [טרפון] יביא שני קרבנות. דכיון שמביא על היוודע חטאת שהיא נקיבה, ועל לא הודע אשם תלוי שהוא זכר, דאינן באין ממין אחד, הילכך לסתם לא מיפטר בקרבן אחד. אלא על הוודעו חטאת ועל לא הודע לו אשם תלוי. כי פליגי לענין מעילות, כדאמרן, דר"ע מדמה להו לשאר איסורי, ורבי טרפון סבר בשאר איסורין הוא דלא מיפטר בקרבן [אחד] משום דאין באין ממין אחד אבל לענין אשם מעילות דבין על לא הודע לו בין הודע לו מביא ממין אחד מה לזה מביא שני אשמות. והיינו דאמר עולא למ"ד אשם ודאי לא בעי ידיעהבתחילה, דהיינו רבי טרפון דאמר אע"ג (דאייתידיע) [דלא אייתידיע] ליה עדיין דאכל קודש מצי מייתי אשם [אחד] ומתנה, כדאמרינן לעיל. **בנימוקי רבי:**

[פד:] **חידוש.** [חידש רבינו שמואל] **שנאמר כי בארץ תוציא צמחה.** והא דמפקינן מקרא, משום (דלא) [ד]ס"ד למימר לא תורע שרך כלאים (דהוה)[דהכי] קאמר, אפילו בשדה גדול אי אתה יכול לזרוע שני מינין, קמ"ל האי קרא ששה, אע"פ שאינה רגילה להיות גדולה כל כך יכולין לזרוע [בה] ה' זרעונין. **תוציא צמחה,** וזרועיה תצמיח מיותר הוא דהוה מצי למיכתב כי כארץ וכגנה כן יצמיח י"י אלהים צדקה כול': [פה]. **לא ינקי מהרדי.** היינו סברת התלמוד, שאותה הרחקה שעשו חכמים גבי גרעין שבאמצע הערוגה, כשיעור יניקה עשו, דהיינו הרחקה גמורה, אפילו במקום דליכא היכירא אחרת, כגון שאינו יכול לינק זה מזה: **שנעשו [בני] חורין.** כדאמרינן בעלמא [ב"ק מא. קידושין נו:] יצא פלוני נקי מנכסיו. דכתיב בשעיר ישבו החורים לפניו ובני עשו ירשום וישמידום וגו': **גבוליה בכמה.** ואליבא דרב דלית ליה ראש תור ירק בערוגה נפקא מינה מהא דפירש במשנה גבוליה גבי מקח וממכר, שאם מכר אדם לחבירו ערוגה, צריך ליתן לו גבול טפח סביב^ז) **מה רגל טפח.** כלומר להכי